

Informatieblad transitie Nota bodembeheer naar het stelsel van de Omgevingswet

Bouwsteen: Aanvullingsspoor
Datum: 23 november 2021
Auteur: Marcel Cassee, Willem Jan Langenbach en Marion Sibeijn

Partners:

UITVOERINGSPROGRAMMA
BODEM & ONDERGROND

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	2
Inleiding.....	3
Bodemkwaliteits- en bodemfunctiekaarten	4
Bodemkwaliteitskaart onder het huidige stelsel	4
Bodemkwaliteitskaart onder het nieuwe stelsel	5
Bodemfunctieklassenkaart	7
Overgangsrecht en consequenties voor de kaarten	8
Was-wordt-tabel	9
Omzetting Nota bodembeheer	10
Beschrijving beheergebied, visie en beleidsopgave.....	10
Generiek beleid.....	10
Gebiedsspecifiek beleid.....	11
Bijzondere situaties bij het toepassen van grond en baggerspecie.....	12
Sanering van de bodem.....	12
Bouwen op verontreinigde bodem	14
Bodemonderzoek.....	14
Uitleg regels en procedures	15
Aan de slag met het overzetten van de Nota bodembeheer naar de Omgevingswet	16
Vorbereiding en prioriteiten stellen.....	16
Hulpmiddelen en tips.....	18
Bijlage 1: Bodemkwaliteits- en bodemfunctieklassekaart onder het huidig recht en onder de OW	19
Bijlage 2: Transponeringstabel Nota bodembeheer Omgevingswet.....	22
Bijlage 3: Veel gestelde vragen over het overzetten van de Nota bodembeheer naar het instrumentarium van de Omgevingswet.....	25

Inleiding

Dit informatieblad gaat over de inpassing van (onderwerpen uit de) Nota bodembeheer van gemeenten in het instrumentarium van de Omgevingswet (Ow). Het beschrijft welke onderdelen van de Nota bodembeheer een plaats kunnen krijgen in het omgevingsplan of in andere instrumenten van de Omgevingswet zoals de omgevingsvisie danwel in de vorm van beleidsregels. Het informatieblad bestaat uit een aantal hoofdstukken.

Hoofdstuk 2 gaat over de bodemkwaliteitskaart en de bodemfunctieklassenkaart. Beschreven wordt hoe deze kaarten in het stelsel van de Ow terecht komen en kunnen worden gebruikt. Hierbij is ook aandacht voor het overgangsrecht.

Hoofdstuk 3 gaat over onderwerpen die op dit moment veel voorkomen in Nota's bodembeheer van gemeenten en gaat in op welke wijze deze onderdelen ingepast kunnen worden in het instrumentarium van de Omgevingswet. Daarbij ligt de focus op de onderdelen die te maken hebben met het toepassen van grond en baggerspecie. Daarnaast is ook aandacht voor andere onderwerpen die in sommige Nota's aan de orde komen zoals het regionale bodemsaneringsbeleid of het beleid voor bouwen op verontreinigde bodem.

Hoofdstuk 4 geeft tips om met het overzetten van de Nota bodembeheer aan de slag te gaan.

Bij dit informatieblad zijn drie bijlagen opgenomen:

- bijlage 1: een tabel met een overzicht van de toepassing van de bodemkwaliteitskaart en bodemfunctieklassenkaart onder het huidig recht en de plek en de functie van die kaarten onder de Ow en het Besluit bodemkwaliteit (gewijzigd, na inwerkingtreding van de Ow);
- bijlage 2: een transponeringstabel met informatie over de omzetting van de Nota bodembeheer naar de instrumenten van de Ow;
- bijlage 3: een overzicht van veel gestelde vragen over het overzetten van de Nota bodembeheer naar het stelsel van de Ow.

Bodemkwaliteits- en bodemfunctiekaarten

Dit hoofdstuk gaat over de bodemkwaliteitskaarten en bodemfunctiekaarten. Het beschrijft eerst de functies die deze kaarten hebben onder de huidige regelgeving en vervolgens welke functies deze kaarten na inwerkingtreding van de Omgevingswet hebben. Op sommige kaarten is overgangsrecht van toepassing, waardoor deze kaarten via een gelijkstelling onderdeel worden van het tijdelijk deel van het omgevingsplan.

Bodemkwaliteitskaart onder het huidige stelsel

De bodemkwaliteitskaart heeft onder het huidige stelsel de volgende functies:

- als grondslag voor de afgifte van milieuhygiënische verklaringen bij het toepassen van grond en baggerspecie onder het Besluit bodemkwaliteit voor:
 - de kwaliteit van een partij vrijkomende grond of baggerspecie¹;
 - de kwaliteit van de ontvangende bodem²
- ter onderbouwing en weergave van gebiedsspecifiek bodembeleid onder het Besluit bodemkwaliteit (artikel 44 Bbk);
- ter ondersteuning van overig (lokaal) beleid of regelgeving zoals bijvoorbeeld het beleid over bouwen, de ruimtelijke ordening bij bestemmingsplanwijziging (aanwijzen van gebieden waarvoor geen bodemonderzoek nodig is) en bij sanering onder de Wet bodembescherming (bijvoorbeeld terugsaneerwaarden);
- een informatiebron die initiatiefnemers raadplegen als onderdeel van het vooronderzoek volgens NEN 5725. Vooronderzoek wordt uitgevoerd om verschillende redenen, bijvoorbeeld:
 - om vast te stellen of een locatie verdacht is op het voorkomen van bodemverontreiniging en verder bodemonderzoek noodzakelijk is, en welke onderzoekshypothese en –strategie daarbij gehanteerd moet worden;

¹ In de Nota bodembeheer staat beschreven onder welke voorwaarden de bodemkwaliteitskaart gebruikt kan worden bij een toepassing elders in de gemeente. Een gemeente kan ook een bodemkwaliteitskaart van een andere gemeente of waterkwaliteitsbeheerder toestaan, maar moet dat expliciet hebben gedaan via gebiedsspecifiek beleid. Het gebruik van een bodemkwaliteitskaart als grondslag voor een milieuhygiënische verklaring is alleen mogelijk indien ook een vooronderzoek volgens NEN 5725 is uitgevoerd en daaruit volgt dat geen sprake is van een verdachte (puntbron) locatie.

² Het bepalen van de ontvangende bodemkwaliteit is onder het generieke beleid van het Besluit bodemkwaliteit nodig om de toepassingseis te bepalen (dubbele toets aan de bodemfunctieklasse en de bodemkwaliteitsklasse op de toepassingslocatie)

- het inschatten van de risico's voor het veilig werken met of in verontreinigde bodem, grond of grondwater (Arbo / CROW publicatie 400);
- het accepteren van partijen grond door BRL 9335 erkende organisaties;
- ter voorbereiding van de uitvoering van projecten waarbij handelingen plaatsvinden op of in de bodem, bijvoorbeeld als onderdeel van een aanbesteding en/of voorafgaand aan bouwwerkzaamheden.

In de Richtlijn bodemkwaliteitskaarten³ (hierna: richtlijn) staat stapsgewijs beschreven hoe een bodemkwaliteitskaart gemaakt moet worden.

Bodemkwaliteitskaart onder het nieuwe stelsel

De bodemkwaliteitskaart behoudt onder de Ow haar belangrijke functie bij de uitvoering van het bodembeleid en -regelgeving.

1. Milieuverklaring bodemkwaliteit

In het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) staan de inhoudelijke regels voor het toepassen van grond of baggerspecie die gelden voor de initiatiefnemer. In het Bal staat vermeld dat een milieuverklaring bodemkwaliteit nodig is om de kwaliteit van een toe te passen partij grond of baggerspecie en soms ook van de onderliggende (water)bodem aan te tonen. De regels voor het vaststellen van de milieuverklaring bodemkwaliteit staan in hoofdstuk 2A van het Besluit bodemkwaliteit (gewijzigd). De milieuverklaring op grond van een bodemkwaliteitskaart is één van de vijf typen milieuverklaringen bodemkwaliteit, die een toepasser kan gebruiken.

De voorwaarden waaronder de bodemkwaliteitskaart gebruikt kan worden als grondslag om deze als milieuverklaring bodemkwaliteit te gebruiken staan in de Regeling bodemkwaliteit 2021. Een van de belangrijke voorwaarden is dat degene die de bodemkwaliteitskaart als grondslag voor de milieuverklaring bodemkwaliteit wil gebruiken een vooronderzoek volgens NEN 5725 moet uitvoeren en alleen gebruik mag maken van een bodemkwaliteitskaart als deze ten hoogste vijf jaar geleden is vastgesteld of voor het laatst is bijgewerkt. In de milieuverklaring zelf moet duidelijk de relatie tussen de bodemkwaliteitskaart en de toe te passen partij of de ontvangende bodem worden gelegd.

De gemeente is niet verplicht om de bodemkwaliteitskaart als grondslag voor een milieuverklaring bodemkwaliteit vast te stellen. Echter het beschikbaar hebben van de bodemkwaliteitskaart kan veel kosten voor de inwoners,

³ Richtlijn bodemkwaliteitskaarten, 3 september 2007, met wijzigingsblad van 1 januari 2019. Zie <https://www.nen.nl/milieu/bodem>. In bijlage D van de Regeling bodemkwaliteit wordt nu nog dwingend naar deze Richtlijn verwezen. Na inwerkingtreding van de Omgevingswet is deze Richtlijn bodemkwaliteitskaarten niet meer dwingend voorgeschreven in de Regeling bodemkwaliteit maar blijft deze nog steeds als richtlijn te gebruiken bij de voorbereiding van het opstellen of actualiseren van een bodemkwaliteitskaart. Een aanpassing van de Richtlijn bodemkwaliteitskaarten voor gebruik na inwerkingtreding van de Omgevingswet is in voorbereiding. Deze komt beschikbaar via de website van het Informatiepunt Leefomgeving.

bedrijven en de eigen organisatie besparen bij lokaal of regionaal grondverzet.

2. Digitaal inzichtelijk maken van kwaliteitseisen en onderbouwing voor maatwerk

Net zoals onder het huidige generieke beleid van het Besluit bodemkwaliteit volgt uit artikel 4.1272 van het Bal dat de kwaliteitseisen voor een toepassing bepaald worden door de combinatie van de kwaliteitsklasse van de ontvangende bodem én de bodemfunctieklasse van een gebied. De strengste klasse is bepalend voor de toepassingseis in een gebied. Deze toepassingseisen kunnen op een kaart worden weergegeven (toepassingskaart), die via het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) ontsloten kan worden. Dit zodat voor iedereen zichtbaar is welke kwaliteitseisen per gebied gelden bij een voorgenomen toepassing van een partij grond of baggerspecie. NB: Het is geen verplichting voor een gemeente om een toepassingskaart te maken. Een toepasser is namelijk zelf verantwoordelijk voor het afgeven van een milieuverklaring bodemkwaliteit voor de ontvangende bodem (ofwel op basis van de bodemkwaliteitskaart ofwel op basis van bodemonderzoek). En in combinatie met de bodemfunctieklasse bepaalt dat de toepassingseis.

Indien een gemeente afwijkende kwaliteitseisen wil hanteren (vergelijkbaar met het huidige gebiedsspecifieke beleid), dan is dat ook onder de Omgevingswet mogelijk. Onder de Omgevingswet krijgt dat de vorm van maatwerkregels. Net zoals onder het gebiedsspecifieke beleid kan de bodemkwaliteitskaart (die de werkelijke kwaliteit van de bodem laat zien) als basis dienen voor de onderbouwing van de maatwerkregels. In tegenstelling tot het huidige gebiedsspecifieke beleid is het gebruik van de bodemkwaliteitskaart niet verplicht gesteld in de regelgeving, maar het ligt erg voor de hand om er wel gebruik van te maken bij de onderbouwing. Dit kan als onderdeel van het besluit waarmee het omgevingsplan gewijzigd wordt. Daarnaast is het belangrijk dat de kwaliteitseisen die bij de maatwerkregels horen via het DSO digitaal inzichtelijk moeten zijn en aan geografische werkingsgebieden zijn gekoppeld.

3. Grondslag voor andere beleidsafwegingen

De bodemkwaliteitskaart kan ook nog steeds als basis dienen voor andere beleidsafwegingen, bijvoorbeeld bij het toetsen van een voorgenomen omgevingsplanactiviteit bouwen of bij de wijziging van een omgevingsplan (aanwijzen van gebieden waar geen bodemonderzoek of uitsluitend vooronderzoek nodig is). Voorbeelden hiervan zijn dat uit de bodemkwaliteitskaart naar voren komt dat in een bepaald gebied de bodemkwaliteit al voldoende is onderzocht en van voldoende kwaliteit is voor de beoogde functie of voor het bouwen van een bodemgevoelig gebouw.

4. Belangrijke informatiebron voor vooronderzoek

De bodemkwaliteitskaart is één van de informatiebronnen die door initiatiefnemers wordt geraadpleegd als onderdeel van het vooronderzoek volgens NEN 5725 bij:

- het uitvoeren van de activiteiten graven en saneren van de bodem (onderdeel van het voorafgaand onderzoek volgens paragraaf 5.2.2 van het Bal);

- het bouwen van bodemgevoelige gebouwen op bodemgevoelige locaties (onderdeel van het voorafgaand onderzoek volgens paragraaf 5.2.2 van het Bal);
- het uitvoeren van eindonderzoek volgens paragraaf 5.2.1 van het Bal en het vaststellen van de eventuele herstelwaarde;
- het inschatten van de risico's voor het veilig werken met of in verontreinigde bodem, grond of grondwater (Arbo / CROW publicatie 400);
- het accepteren van partijen grond door BRL 9335 erkende organisaties;
- ter voorbereiding van de uitvoering van projecten, bijvoorbeeld als onderdeel van een aanbesteding.

Bodemfunctieklassenkaart

De bodemfunctieklassenkaart behoudt onder de Ow dezelfde functie als onder het huidige recht. Op grond van een instructieregel uit het Besluit kwaliteit leefomgeving (artikel 5.89p Bkl) moet de gemeente in het omgevingsplan de landbodem van het gemeentelijk grondgebied indelen in bodemfunctieklassen. Deze bepaling komt in de plaats van het huidige artikel 55 van het Besluit bodemkwaliteit (bodemfunctiekaart in het kader van generiek toetsingskader). Het ligt voor de hand dat de gemeente de bodemfunctieklassen weergeeft op een kaart, de zogenaamde bodemfunctieklassenkaart, maar het is ook mogelijk dat de gemeente dit op een andere wijze kenbaar maakt in het omgevingsplan, bijvoorbeeld via een lijst.

Er worden drie bodemfunctieklassen onderscheiden voor het toepassen van grond, baggerspecie of (vermengde) mijnsteen:

- landbouw/natuur;
- wonen;
- industrie.

De gemeente houdt bij het aanwijzen van deze klassen rekening met de functie die in het omgevingsplan aan die locatie is toebedeeld. Bijvoorbeeld: een locatie die in het omgevingsplan de functie 'wonen met tuin' is toebedeeld wordt ingedeeld in de bodemfunctieklassen wonen. Het is daarbij mogelijk de locaties aan te wijzen op bijvoorbeeld wijkniveau en niet op perceelsniveau (ter voorkoming van postzegelgebieden). Het bevoegd gezag en de toepasser gebruiken de indeling in bodemfunctieklassen voor het vaststellen van de toepassingseisen voor de milieubelastende activiteit toepassen van grond en baggerspecie. De indeling in bodemfunctieklassen is – net als nu – mede bepalend voor de vraag aan welke kwaliteit de toe te passen grond of baggerspecie moet voldoen (generiek beleid).

De huidige [bijlage J van de Regeling bodemkwaliteit](#) bevat een richtlijn voor het opstellen van bodemfunctieklassenkaarten. Deze bijlage komt na inwerkingtreding van de Omgevingswet niet meer terug in de Regeling bodemkwaliteit 2021, maar kan nog wel als hulpmiddel gebruikt worden.

Daarnaast hebben de vastgestelde bodemfunctieklassen ook onder het saneringsbeleid een belangrijke rol. Bij de milieubelastende activiteit saneren van de bodem bepaalt de bodemfunctieklassenkaart die hoort bij het gebied waar de saneringslocatie is gelegen de terugsaneerwaarde. Dit komt overeen met het huidige saneringsbeleid voor immobiele verontreinigingen in de Circulaire bodemsanering en de Regeling uniforme saneringen. Overigens kunnen via maatwerkregels of via maatwerkvoorschriften andere terugsaneerwaarden worden bepaald. Zo kan een

gemeente via maatwerkregels bepalen dat de (lokaal afwijkende) waarden die voor het toepassen van grond of baggerspecie gehanteerd worden, ook als terugsaneerwaarden gelden. Of kan via een maatwerkvoorschrift een andere terugsaneerwaarde gesteld worden als de daadwerkelijke functie van een locatie afwijkt van de functie die op wijkniveau is bepaald (bijvoorbeeld een kantoorpand in een woonwijk of vice versa).

Overgangsrecht en consequenties voor de kaarten

De Aanvullingswet bodem Omgevingswet regelt overgangsrecht voor lokaal beleid dat op grond van artikel 12a, lid 5 Wet bodembescherming is vastgesteld⁴. Het gaat hierbij specifiek om:

- de bodemfunctieklassenkaart in het kader van het generieke toetsingskader (artikel 55 huidige Bbk); en
- gebiedsspecifiek beleid dat op grond van artikel 44 juncto artikel 47 Bbk is vastgesteld: dit betekent dat de kaarten die horen bij dat gebiedsspecifieke beleid ook onderdeel zijn van het overgangsrecht.

De bodemfunctieklassenkaart en het gebiedsspecifieke beleid worden bij inwerkingtreding van de Ow van rechtswege gelijk gesteld aan het tijdelijk deel van het omgevingsplan. Omdat het overgangsrecht alleen zorgt voor een juridische gelijkstelling, wordt dit niet vanzelf zichtbaar in het DSO. De gemeente moet dit zelf zichtbaar maken in het DSO, bijvoorbeeld door te verwijzen naar de relevante onderdelen uit de Nota bodembeheer. Uiteindelijk moet de gemeente deze onderdelen van het tijdelijk deel van het omgevingsplan overzetten naar het nieuwe deel van het omgevingsplan door deze om te zetten in maatwerkregels. Hiervoor heeft de gemeente tot uiterlijk 31 december 2029 de tijd.

Een bodemkwaliteitskaart die voorafgaand aan de inwerkingtreding van de Omgevingswet onder het Besluit bodemkwaliteit is vastgesteld door de gemeente of waterkwaliteitsbeheerder kan ook na inwerkingtreding van de Omgevingswet worden gebruikt voor de afgifte van een milieuverklaring bodemkwaliteit. Daarvoor is geen overgangsrecht noodzakelijk. Die bodemkwaliteitskaart blijft zijn geldigheid behouden en kan ook na inwerkingtreding van de Ow dienen als grondslag voor een milieuverklaring bodemkwaliteit. Wel dient de bodemkwaliteitskaart uiterlijk 5 jaar na vaststelling (of zoveel eerder als vermeld bij de vaststelling) geactualiseerd worden. Veelal is het gebruik van die bodemkwaliteitskaarten beperkt tot het eigen beheergebied, tenzij die kaart ook is aanvaard door een ander bestuursorgaan - bijvoorbeeld een naastgelegen gemeente - dan het bestuursorgaan dat de bodemkwaliteitskaart heeft vastgesteld als grondslag voor de afgifte van een milieuverklaring. Als in het huidige gebiedsspecifieke beleid is vastgelegd dat de kaart van een ander bestuursorgaan ook gebruikt mag worden als grondslag voor de afgifte van de milieuverklaring, dan valt ook dit onder het overgangsrecht en wordt dit onderdeel van het tijdelijk deel van het omgevingsplan.

Veel gemeenten hebben in 2019 en 2020 hun bodemkwaliteitskaart aangevuld met PFAS en soms ook via gebiedsspecifiek beleid lokaal afwijkende waarden voor PFAS vastgesteld op grond van artikel 44 Bbk. Ook deze bodemkwaliteitskaart kan na inwerkingtreding van de Omgevingswet als grondslag dienen voor de milieuverklaring

⁴ Dit onderdeel is geregeld met een nota van wijziging in art. 3a.1 Aanvullingswet geluid Omgevingswet (Stb. 2020, 83), waarmee de Aanvullingswet bodem Omgevingswet gewijzigd is.

bodemkwaliteit. Eventueel vastgesteld gebiedsspecifiek beleid voor PFAS wordt via het overgangsrecht onderdeel van het tijdelijk deel van het omgevingsplan.

Was-wordt-tabel

In bijlage 1 is een tabel opgenomen met een overzicht van de functies van de bodemkwaliteitskaart en bodemfunctieklassekaart onder het huidig recht en de functie van deze kaarten onder het nieuwe stelsel na inwerkingtreding van de Omgevingswet. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen de overgangsfase, waarbij sommige kaarten gelijk gesteld zijn aan het tijdelijke deel van het omgevingsplan, en de fase daarna waarbij de regels en kaarten onderdeel zijn van het nieuwe deel van het omgevingsplan.

Omzetting Nota bodembeheer

Dit hoofdstuk gaat over verschillende onderwerpen die op dit moment veel voorkomen in Nota's bodembeheer van gemeenten en gaat in op welke wijze deze onderdelen ingepast kunnen worden in het instrumentarium van de Omgevingswet.

Beschrijving beheergebied, visie en beleidsopgave

In de Nota is meestal een beschrijving van het gemeentelijk beheergebied (bodemopbouw, bodemkwaliteit) en de (verwachte) grondbalans opgenomen. Samen met de visie op een gemeentelijk bodembeleid en de maatschappelijke beleidsopgave voor de komende jaren uit de Nota kan dit waardevolle input zijn voor een omgevingsvisie. Uiteraard moet wel worden nagegaan of deze informatie uit de Nota nog actueel is, en wellicht bijstelling behoeft. Met de komst van de omgevingsvisie kan een herijking van het gemeentelijke bodembeleid gewenst zijn.

In de omgevingsvisie kunnen ook de visie en de beleidsopgave voor meer specifieke onderdelen van het gemeentelijke bodembeleid worden vastgelegd. Daarvoor kan de huidige Nota ook als inspiratie dienen. Bijvoorbeeld met betrekking tot de volgende onderwerpen:

- de toepassing van grond en baggerspecie in de gemeente (balans tussen grondverzet mogelijk maken en continueren of verbeteren van de bodemkwaliteit); een voorbeeld van een visie is dat een gemeente omwille van circulariteit, beperken uitstoot van CO₂, behoud van biodiversiteit (behoud van gebiedseigen grond) zoveel mogelijk wilt stimuleren dat toepassing in directe omgeving plaatsvindt en/of afvoer van grond beperkt wordt;
- voor de omgang met onderwerpen als ontplofbare oorlogsresten, archeologie en de ruimtelijke ordening van de ondergrond (bijvoorbeeld ligging van kabels en leidingen);
- ervaringen van toezicht en handhaving bij de uitvoering van saneringen en hergebruik van grond, baggerspecie en bouwstoffen;
- aanpak diffuus lood bij kinderspeelplaatsen en tuinen van woningen;
- bodemsaneringsbeleid (afwijkende saneringsaanpak of strengere of soepelere terugsanerwaarden);
- vrijstellingsbeleid voor bodemonderzoek bij het bouwen op verontreinigde bodem.

Generiek beleid

In de Nota is vaak het generieke beleid beschreven op basis van het normenkader uit het Besluit bodemkwaliteit. Dit normenkader is met het Aanvullingsbesluit bodem door het Rijk beleidsneutraal overgezet naar inhoudelijke regels in het Bal die zich richten tot de initiatiefnemer en die voor wat betreft de normen zelf verwijzen naar het Besluit bodemkwaliteit (gewijzigd) en de onderliggende Regeling bodemkwaliteit 2021. De beschrijving van het generieke beleid uit de Nota bodembeheer behoeft niet te worden opgenomen in het omgevingsplan. Deze regels staan immers in het Bal. Zie het [juridische frame 'toepassen van grond of baggerspecie'](#) voor een overzicht van deze regels en bijbehorende toelichting.

Het huidige generieke beleid voor toepassen van grond en baggerspecie is uitgangspunt in artikel 4.1272 Bal in samenhang met artikel 25d Besluit bodemkwaliteit (gewijzigd). Maatwerk is onder voorwaarden mogelijk (artikel 4.1273

Bal). Voor grootschalig toepassen (artikel 4.1274 Bal), toepassen in een diepe plas (artikel 4.1276 Bal), verspreiden van baggerspecie (artikel 4.1278 Bal) en toepassen van tarragrond (artikel 4.1280 Bal) gelden net zoals onder het huidige Besluit bodemkwaliteit afwijkende kwaliteitseisen - in samenhang met artikel 25d Besluit bodemkwaliteit (gewijzigd na inwerkingtreding van de Omgevingswet). Maatwerkmogelijkheden zijn er onder de Ow ook ten aanzien van grootschalig toepassen (artikel 4.1275 Bal), toepassen in diepe plas (artikel 4.1277 Bal) en verspreiden van baggerspecie (artikel 4.1279 Bal). Dit is nieuw ten opzichte van de situatie voor inwerkingtreding Ow, waarin voor deze toepassingssituaties geen gebiedsspecifiek beleid mogelijk is, maar alleen generieke (landelijk geldende) normen zijn waarvan afwijken niet is toegestaan.

Gebiedsspecifiek beleid

Sommige gemeenten hebben in hun Nota bodembeheer gebiedsspecifiek beleid voor de toepassing van grond en baggerspecie in de vorm van Lokale Maximale Waarden opgenomen. Deze mogelijkheid blijft onder de Ow bestaan. Dit kan door middel van maatwerkregels in het Omgevingsplan (artikel 4.1273 Bal). In het informatieblad 'Maatwerkregels in het omgevingsplan' staan de voorwaarden en beperkingen beschreven bij het stellen van maatwerkregels. In paragraaf 4.124 van het Bal zijn de specifieke voorwaarden en beperkingen opgenomen voor het stellen van maatwerkregels en maatwerkvoorschriften voor de kwaliteitseisen waaraan grond of baggerspecie bij het toepassen moeten voldoen. De eisen kunnen bijvoorbeeld worden aangescherpt als het wenselijk is om lokaal verdergaande bescherming te bieden. Er kan slechts sprake zijn van een versoepeling van de kwaliteitseisen als de grond of baggerspecie afkomstig is uit een aangewezen bodembeheergebied en ook weer binnen dat gebied wordt toegepast.

Voor sterk verontreinigde grond of baggerspecie geldt bovendien dat toepassing alleen mag plaatsvinden voor zover de grond of baggerspecie afkomstig is van een diffuus sterk verontreinigde locatie en deze grond of baggerspecie ook weer wordt toegepast op een diffuus sterk verontreinigde locatie binnen het bodembeheergebied. Een bodembeheergebied wordt aangewezen in het omgevingsplan.

Het aanwijzen van een bodembeheergebied is een voorwaarde voor het stellen van maatwerk aan kwaliteitseisen die soepeler zijn dan de kwaliteitseisen die volgen uit het Bal. Het bodembeheergebied is niet bij voorbaat aan de grenzen van de gemeente gebonden. Een gemeente kan, onder voorwaarden, een groter gebied aanwijzen, waaruit grond of baggerspecie afkomstig mag zijn.

In de staalkaart bodembeheer⁵ zijn voorbeeldregels opgenomen voor de toepassing van grond en baggerspecie. Dit zijn zowel maatwerkregels (afwijken van de regels uit het Bal) als andere decentrale regels. De gemeente kan een bodemkwaliteitskaart gebruiken ter onderbouwing van maatwerkregels over kwaliteitseisen bij het toepassen van grond of baggerspecie. Deze kaart kan onderdeel zijn van het omgevingsplan, maar kan in een ander document staan of op de website beschikbaar zijn. Het gebruik van de kaart als onderbouwing voor maatwerk is niet verplicht, maar uiteraard wel handig en voor de hand liggend om te gebruiken. In ieder geval

⁵ De staalkaart bodembeheer bestaat uit verschillende modules en is te vinden op [de webpagina van de bouwsteen Aanvullingsspoor](#) van het programma Bodembeheer van de Toekomst.

moet een besluit tot het stellen van andere kwaliteitseisen bij toepassen van grond of baggerspecie goed gemotiveerd worden.

Ook het hanteren van een afwijkend percentage aan bodemvreemd materiaal (bijvoorbeeld strenger dan 20% steenachtig materiaal of hout) is onderdeel van gebiedsspecifiek beleid (artikel 44 Bbk) en is dus eveneens via overgangsrecht gelijkgesteld aan het tijdelijk deel van het omgevingsplan. Dit wordt dan beschouwd als een maatwerkregel over de algemene regel uit artikel 4.1271 van het Bal. Uiterlijk in 2029 moet de gemeente dit overzetten naar het nieuwe deel van het omgevingsplan. In de staalkaart bodem (module toepassen van grond of baggerspecie) staat hier een voorbeeld van.

Bijzondere situaties bij het toepassen van grond en baggerspecie

In de meeste Nota's bodembeheer zijn regels en beleidsregels opgenomen over bijzondere situaties in relatie tot de gewenste bodemkwaliteit. Deze regels kunnen als maatwerkregel of als decentrale regel worden opgenomen in het omgevingsplan danwel als [beleidsregel](#) worden vastgesteld. Dit betreft onder meer regels of beleidsregels over:

- invulling van de zorgplicht voor stoffen die niet genormeerd zijn zoals chloride, sulfaat of fosfaat en door natuurlijke of regionale omstandigheden verhoogd in het gebied voorkomen of om redenen ter bescherming van een bepaald gebied, bijvoorbeeld voorkomen dat zoute grond of baggerspecie in een natuurgebied met zoet grond- en oppervlaktewater wordt toegepast;
- het voorkomen van het verspreiden van invasieve exoten zoals de Japanse duizendknoop of andere plaagsoorten via het hergebruik van grond;
- strengere eisen bij het toepassen van grond en baggerspecie voor lood in de grond op terreinen met gevoelig bodemgebruik, ter voorkoming van risico's voor jonge kinderen;
- toegestane grondsoorten (zand, klei of veen) in gebieden met een bijzondere natuurwaarde of ter voorkoming van verdere bodemdaling;
- het toepassen van grond in onverharde wegbermen en taluds van wegen en spoorwegen;
- strengere regels voor het toepassen van grond met asbest op terreinen met gevoelig bodemgebruik, bijvoorbeeld het verbieden van de aanwezigheid van visueel waarneembaar asbestverdacht materiaal.
- uitleg over bepaalde begrippen in wettelijke voorschriften, zoals de regels van het Bal (zogenaamde regelgeving-interpretierende beleidsregels). Denk bijvoorbeeld aan de interpretatie van de definitie van tijdelijke uitname. Beleidsregels kunnen ook gaan over vaststelling van feiten of afweging van belangen. Als het gewenst is om bestaande beleidsregels ook na inwerkingtreding van de Omgevingswet te blijven gebruiken, dan moet beoordeeld worden of de grondslag en de uitwerking van deze beleidsregels nog actueel zijn. Het verdient aanbeveling om de beleidsregels opnieuw vast te stellen. De meeste regels waarop ze zijn gebaseerd zijn, zijn namelijk aangepast of komen te vervallen. Zo wordt voorkomen dat er misverstanden ontstaan over de geldigheid van de beleidsregel.

Sanering van de bodem

In veel Nota's bodembeheer zijn beleidsregels opgenomen over het lokale of regionale saneringsbeleid en de aanpak van bodemverontreiniging. Het gaat hierbij om het provinciale of gemeentelijke bodemsaneringsbeleid zoals vastgesteld door het bevoegd gezag Wet bodembescherming. Sommige overheden hebben hier losse

beleidsdocumenten of verordeningen voor vastgesteld, maar andere overheden hebben dit onderdeel gemaakt van de Nota bodembeheer. Deels gaat het om de uitleg van het landelijk geldende saneringsbeleid uit de Wet bodembescherming, Circulaire bodemsanering en Besluit uniforme saneringen. Deels gaat het om beleid of regels die afwijken van het landelijke beleid. Niet in alle gevallen is hier een wettelijke grondslag voor. Alleen voor bepaalde locaties waar het overgangsrecht voor de Wet bodembescherming van toepassing blijft (bijvoorbeeld locaties met een beschikking ernst en spoed en/of ingediend saneringsplan) blijven deze onderdelen uit het huidige bodemsaneringsbeleid nog actueel en relevant.

Voor locaties waarop het overgangsrecht niet van toepassing is, gelden onder de Omgevingswet de regels voor de milieubelastende activiteiten graven in de bodem (paragrafen 4.119 en 4.120) en het saneren van de bodem (paragraaf 4.121) uit het Bal, eventueel aangevuld met maatwerkregels en/of regels die gaan over grondwaterkwaliteit uit de omgevingsverordening van de provincie. Als een gemeente uit de voeten kan met de algemene regels uit het Bal, is er geen noodzaak om aanvullende regels op te nemen in het omgevingsplan. Indien de algemene rijksregels volstaan, is het dus niet nodig (en juridisch onjuist) om in het omgevingsplan de regels voor het saneren van de bodem te herhalen.

Alleen voor zover een gemeente afwijkende regels wil stellen, is het nodig om maatwerkregels in het omgevingsplan te stellen. Als een gemeente afwijkende regels wil continueren, dan kunnen deze regels uit de Nota (voor zover afwijkend van de algemene rijksregels uit het Bal) als basis dienen voor maatwerkregels in het omgevingsplan.⁶ Een alternatief is om ad hoc te werken met maatwerkvoorschriften in combinatie met beleidsregels die de afwegingsruimte hierbij beschrijven. Maatwerkvoorschriften zijn een goed alternatief als een situatie weinig voorkomt en vooral als versoepeling van de rijksregel mogelijk is. Indien een strengere regel juist gewenst is, dan verdient een maatwerkregel de voorkeur. Hiermee geef je van tevoren duidelijkheid aan initiatiefnemers.

De meeste van de algemene rijksregels in het Bal kunnen in een omgevingsplan worden aangevuld of er kan van die regels worden afgeweken. In het Bal is bepaald in welke gevallen aanvulling of afwijking al dan niet mogelijk is. Zie hiervoor [het informatieblad 'Maatwerkregels in het omgevingsplan'](#). In de staalkaart bodembeheer zijn voorbeeld-maatwerkregels opgenomen voor het graven in en het saneren van de bodem. In de juridische frames voor graven en saneren wordt ook per artikel inzichtelijk gemaakt waar de mogelijkheden tot het stellen van maatwerkregels liggen.

Voor wat betreft in de Nota bodembeheer opgenomen beleid zal kritisch moeten worden gekeken of er een wettelijke grondslag is voor de regels. Als dat het geval is kunnen deze in het omgevingsplan terugkomen als maatwerkregels of als eigen decentrale regels. Een voorbeeld hiervan is het stellen van een strengere of soepelere eis aan de dikte van de leeflaag of de terugsaneerwaarde. En als het gaat om

⁶ Zelfs als een gemeente het nieuwe deel van het omgevingsplan (met daarin de maatwerkregels) al voor inwerkingtreding van de Omgevingswet heeft vastgesteld, duurt het minimaal 4 weken voordat dit in werking kan treden. Meer informatie over het vaststellen van een omgevingsplan en de inwerkingtreding daarvan op de website van het Informatiepunt Leefomgeving. Tot die tijd kan zo nodig in individuele gevallen met maatwerkvoorschriften worden gewerkt.

beleidsregels, dan is van belang dat die altijd betrekking moeten hebben op een bevoegdheid en dus aan moeten knopen bij concrete artikelen in de regelgeving. Beleidsregels kunnen ook gebruikt worden om te beschrijven onder welke voorwaarden via maatwerkvoorschriften van de algemene regels afgeweken kan worden. Zie verder titel 4.3 van de Algemene wet bestuursrecht.

In veel gevallen is in de Nota bodembeheer van gemeenten niet zozeer sprake van beleidsregels maar van uitleg van de bestaande regels (zonder nadere invulling hiervan). Het is aan te bevelen om de transitie naar de Omgevingswet aan te grijpen om toelichtende tekst en formele beleidsregels goed van elkaar te onderscheiden. Dus eventueel een toelichtende tekst (bijvoorbeeld op de website) over de werking van het nieuwe stelsel en in een bijlage of kader of apart document de formele beleidsregels die door het college van B&W worden vastgesteld. Zie verder paragraaf 3.8.

Bouwen op verontreinigde bodem

De Nota bevat soms ook uitleg over het (lokale) beleid voor het bouwen op verontreinigde bodem, dat is vastgelegd in de bouwverordening (uitwerking artikel 8 van de Woningwet), en over de uitgestelde inwerkingtreding van een omgevingsvergunning voor de bouw op grond van artikel 6.2c van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. Onder de Ow komen deze regels terug via instructieregels in het Bkl (§ 5.1.4.5.1 Toelaten van een bouwactiviteit op een bodemgevoelige locatie). De uitwerking van deze instructieregels is onderdeel van de bruidsschat (artikelen 22.29 t/m 22.31 en 22.35 van de bruidsschat omgevingsplan) en daarmee onderdeel van het tijdelijk deel van het omgevingsplan. De gemeente kan de bruidsschat bij inwerkingtreding van de Ow overnemen of aanpassen. Zie de voorbeelden in de staalkaart bodembeheer en het juridisch frame 'Bouwen van een bodemgevoelig gebouw op verontreinigde bodem' op [de webpagina Bodembeheer van de Toekomst - bouwsteen Aanvullingsspoor](#). De regels voor bouwen uit het huidige beleid, kunnen als basis dienen voor de invulling van de regels voor het bouwen en/of het aanpassen van de bruidsschatregels. Uiteraard moeten de regels voldoen aan de gestelde instructieregels en andere eisen die de Omgevingswet stelt aan regels in een omgevingsplan. Als de huidige regels afwijken van de regels uit de bruidsschat en de gemeente deze wil continueren, dan zal de gemeente deze decentrale regels direct na inwerkingtreding in het omgevingsplan moeten opnemen⁷.

In de Nota staat soms ook vermeld in welke gebieden of op welke locaties geen bodemonderzoek noodzakelijk is. Zie hiervoor verder onder het kopje Bodemonderzoek.

Bodemonderzoek

In een Nota staat meestal ook toelichtende of beschrijvende tekst over uit te voeren bodemonderzoek. Dit betreft regels over de gevallen waarin bodemonderzoek moet

⁷ Zelfs als een gemeente het nieuwe deel van het omgevingsplan - met daarin de aangepaste bruidsschatregels - al voor inwerkingtreding van de Omgevingswet heeft vastgesteld, duurt het minimaal 4 weken voordat dit in werking kan treden. Meer informatie over het vaststellen van een omgevingsplan en de inwerkingtreding daarvan op de website van het Informatiepunt Leefomgeving.

worden uitgevoerd (beleid vrijstellingen voor bodemonderzoek) en inhoudelijke eisen aan het bodemonderzoek: veelal verwijzingen naar NEN-normen. In het Bal zijn de regels over bodemonderzoek voor verschillende milieubelastende activiteiten opgenomen in paragraaf 5.2.2 (module 'Voorafgaand bodemonderzoek'). Bij het bouwen van een bodemgevoelig gebouw en bij de milieubelastende activiteiten graven in bodem en saneren van de bodem is een bodemonderzoek verplicht. Een verplicht onderzoek kan ook voortvloeien uit regels die zijn opgenomen in het omgevingsplan en/of omgevingsverordening, bijvoorbeeld bij ontwikkelingen waarbij een locatie een gevoeliger bodemgebruik krijgt en/of activiteiten waarbij een verontreiniging in het grondwater verspreid kan worden. Vaak beschikt een gemeente al over veel bodeminformatie, waardoor bodemonderzoek niet meer zinvol en nodig is. Een gemeente kan dan besluiten om in het omgevingsplan locaties of gebieden aan te wijzen waarvoor de verplichting tot het uitvoeren van bodemonderzoek niet geldt, bijvoorbeeld omdat daar al voldoende onderzoek is gedaan en/of waar nodig is gesaneerd. Zie in relatie tot bouwen op verontreinigde bodem artikel 5.89 ka, tweede lid onder a en artikel 5.89l, derde lid van het Bkl. Bij de milieubelastende activiteiten graven en saneren kan de gemeente door middel van maatwerkregels bepalen dat voor bepaalde locaties of gebieden geen onderzoek nodig is.

Ook bij de milieubelastende activiteit toepassen van grond of baggerspecie in het Bal speelt (water)bodemonderzoek een rol, maar dan als basisinformatie voor het opstellen van een milieuhygiënische verklaring (na inwerkingtreding van de Ow aangeduid als milieuverklaring bodemkwaliteit). Met een milieuverklaring bodemkwaliteit kan de kwaliteit van een partij toe te passen grond of baggerspecie en/of de kwaliteit van de ontvangende (water)bodem aangetoond worden. Echter ook andere milieuverklaringen bodemkwaliteit (bijvoorbeeld op grond van een partijkeuring of verklaring op grond van de bodemkwaliteitskaart) kunnen daarvoor gebruikt worden. Gemeenten kunnen geen vrijstelling geven voor het verplicht gebruiken van een milieuverklaring bodemkwaliteit, maar kunnen via het vaststellen van een bodemkwaliteitskaart als basis voor een milieuverklaring bodemkwaliteit wel faciliteren dat het niet noodzakelijk is om een gericht bodemonderzoek uit te voeren of een specifieke partijkeuring te verrichten voor het vaststellen van de kwaliteit van de toe te passen grond die uit een bepaald gebied afkomstig is, omdat de bodemkwaliteitskaart samen met vooronderzoek gebruikt kan worden voor de afgifte van een milieuverklaring bodemkwaliteit indien dat uit het vooronderzoek blijkt.

Uitleg regels en procedures

Een Nota bevat soms ook informatie over regels en procedures die een rol spelen bij de uitvoering van het gemeentelijke en/of landelijke (bodem)beleid, bijvoorbeeld over de wijze waarop een melding ingediend (of gewijzigd) of een vergunning aangevraagd moet worden. Dit is veelal uitleg. Deze regels zijn niet geschikt om te worden opgenomen in een van de instrumenten van de Ow. Mogelijk kan een deel van deze uitleg (voor zover nog relevant en mits actueel) gebruikt worden bij de uitleg van de regelgeving op de website, in een informatiefolder of handreiking. Ga daarbij wel na of de tekst nog aangepast moet worden op de (terminologie van de) Ow en de regels uit het omgevingsplan.

Aan de slag met het overzetten van de Nota bodembeheer naar de Omgevingswet

Vorbereiding en prioriteiten stellen

In de nu geldende Nota bodembeheer staat het huidige lokale of regionale bodembeleid beschreven. Dat beleid is gebaseerd op de op dat moment geldende regelgeving. Veel gemeenten willen dat bodembeleid (beleidsneutraal) voortzetten. Andere gemeenten grijpen de overgang naar de Ow aan om een aantal wijzigingen in dat beleid door te voeren.

Het is belangrijk om de voorbereiding op het overzetten van het lokale beleid tijdig te starten en wel (ruim) voor inwerkingtreding van de Ow. Hierdoor voorkom je verrassingen, zoals een lokale regel of beleidsregel die na inwerkingtreding niet meer geldt waardoor daar ook niet meer op gehandhaafd kan worden. Dergelijke regels zal je snel (het liefst direct na inwerkingtreding van de Ow) willen opnemen in het omgevingsplan danwel als aangepaste beleidsregel willen laten vaststellen.

Het is niet nodig om alles tegelijk of in één keer over te zetten of aan te passen. Voor sommige onderdelen geldt overgangsrecht (gebiedsspecifiek beleid en de bodemfunctieklassenkaart) of volstaat de regel uit de bruidsschat. Deze onderdelen hoef je dus pas op een later moment (uiterlijk voor 2030) van het tijdelijk deel van het omgevingsplan naar het nieuwe deel van het omgevingsplan over te zetten.

Verder blijft de bodemkwaliteitskaart als grondslag voor de milieuhygiënische verklaring om de kwaliteit van vrijkomende grond of de ontvangende bodem aan te tonen ook na inwerkingtreding van de Omgevingswet bruikbaar. Dit onderdeel van de Nota bodembeheer hoeft dus niet direct aangepast te worden.

Ook voor situaties die niet vaak voorkomen en waarbij het lokale beleid nu soepeler is dan de rijksregels of de bruidsschat, kan een gemeente even wachten. Denk aan een geringere leeflaagdikte of soepelere terugsanerwaarde bij het saneren. De initiatiefnemer heeft namelijk de mogelijkheid om voorafgaand aan het uitvoeren van de activiteit een verzoek te doen om een maatwerkvoorschrift. Het bevoegd gezag neemt hierover dan een maatwerkbesluit. Het huidige lokale beleid kan dan dienen als toetsingskader waaraan het bevoegd gezag een verzoek om een maatwerkvoorschrift afweegt en beoordeelt. Het verdient aanbeveling om de beleidsregels opnieuw vast te stellen. Immers door de wijziging van de regelgeving verandert de grondslag (en soms ook de terminologie).

Hoe weet je nu welke onderdelen uit het huidige bodembeleid van de Nota bodembeheer na inwerkingtreding rechtsgeldig blijven? En voor welke onderdelen dit niet geldt en actie nodig is? De enige manier om deze vragen te beantwoorden is door de Nota bodembeheer stap voor stap (ieder onderwerp afzonderlijk) te analyseren. Per onderwerp stel je vast of regels nodig zijn in het omgevingsplan en/of dat een beleidsregel aangepast of opnieuw vastgesteld moet worden. Onderstaande tabel kan daarbij als leidraad dienen.

Tabel 1: Consequenties en aandachtspunten bij transitie Nota bodembeheer naar Ow per onderwerp

Onderwerp uit huidig lokaal beleid (Nota bodembeheer)	Consequentie na inwerkingtreding Omgevingswet	Aandachtspunten
Gebiedsspecifiek beleid (vastgesteld volgens artikel 44 Bbk; oftewel lokale maximale waarden en/of afwijkende eisen aan bodemvreemd materiaal)	Via overgangsrecht gelijk gesteld aan het tijdelijk deel van het omgevingsplan	<ul style="list-style-type: none">• eventueel zichtbaar maken in DSO• uiterlijk voor 2030 overzetten naar nieuw deel omgevingsplan (in de vorm van maatwerkregels)
Bodemfunctieklassekaart (art 55 Bbk)	Via overgangsrecht gelijk gesteld aan het tijdelijk deel van het omgevingsplan	<ul style="list-style-type: none">• eventueel zichtbaar maken in DSO• uiterlijk voor 2030 overzetten naar nieuw deel omgevingsplan
Bodemkwaliteitskaart als grondslag voor het gebruik als milieuhygiënische verklaring voor toe te passen grond en/of ontvangende bodem (denk aan totstandkoming, voorwaarden voor gebruik, tabellen, kaarten, etc)	Ook na inwerkingtreding te gebruiken als grondslag voor milieuverklaring bodemkwaliteit	<ul style="list-style-type: none">• terminologie, aanduiding kwaliteitsklassen en verwijzingen regelgeving actualiseren (bijv. bij eerst volgend moment dat de Bkk geactualiseerd moet worden)
Uitleg van rijksbeleid en – regelgeving en instrumenten (bijv. meldpunt bodemkwaliteit of Sanscrit)	Uitleg is mogelijk niet meer actueel omdat de regelgeving gewijzigd is	<ul style="list-style-type: none">• nagaan of het noodzakelijk is deze uitleg in eigen beleid op te nemen• zo nodig deze uitleg aanpassen (kan ook op website of in handreiking)
Lokale eisen/regels die strenger zijn dan de rijksregels (anders dan gebiedsspecifiek beleid o.b.v. art 44 Bbk)	Regels gelden niet meer en kunnen niet meer gebruikt worden bij toezicht en handhaving	<ul style="list-style-type: none">• z.s.m. maatwerkregel of andere decentrale regel opnemen in nieuwe deel van het omgevingsplan
Lokale eisen/regels die soepeler zijn dan de rijksregels (anders dan gebiedsspecifiek beleid o.b.v. art 44 Bbk)	Regels gelden niet meer; initiatiefnemers kunnen hier niet zonder meer gebruik van maken	<ul style="list-style-type: none">• initiatiefnemer kan verzoek doen om een maatwerkvoorschrift• overwegen om mogelijkheden en voorwaarden voor toekennen maatwerkvoorschriften te omschrijven in aangepaste beleidsregels• overwegen om regels onderdeel te maken van het nieuwe deel van het omgevingsplan
Beleidsregel over interpretatie regelgeving en begrippen	Beleidsregel geldt mogelijk niet meer (indien gebaseerd op niet meer geldende regelgeving)	<ul style="list-style-type: none">• aanpassen en opnieuw vaststellen van beleidsregels

Hulpmiddelen en tips

Hieronder staan nog een aantal hulpmiddelen en tips om met de analyse aan te slag te gaan:

- maak bij de analyse gebruik van [het 'aantekeningenformat afwegingsruimte gemeenten'](#) (zie het tabblad ontrafelen Nota bodembeheer) al dan niet in combinatie met juridische frames die voor de verschillende onderwerpen ontwikkeld zijn vanuit het programma Bodembeheer van de Toekomst;
- bestudeer de webpagina '[Voorbereiding bodem in het omgevingsplan - Informatiepunt Leefomgeving \(iplo.nl\)](#)';
- bestudeer de webpagina '[Voorbereiding bodem in het omgevingsplan - Informatiepunt Leefomgeving \(iplo.nl\)](#)';
- kijk de presentaties en de webinars terug:
 - [Webinar ADS: Bodem in het omgevingsplan \(27 mei 2021\)](#)
 - [Webinar BvdT: Regels in het omgevingsplan \(9 juni 2021\)](#)
 - [Webinar BvdT: Werksessie Nota Bodembeheer \(21 september 2021\)](#)
 - [Webinar BvdT: Werksessie aanvullingsbesluit \(28 september 2021\)](#)
- leg vroegtijdig contact met de projectleider of het projectteam dat verantwoordelijk is voor het omgevingsplan. Laat weten dat je vanuit het onderwerp bodem een analyse aan het uitvoeren bent en dat mogelijk regels in het nieuwe deel van het omgevingsplan moeten komen. Ga na wat de planning is voor het opstellen van het omgevingsplan;
- doe de analyse niet alleen, maar schakel hulp in van collega's, de Omgevingsdienst of pak het regionaal (d.w.z. met meerdere buurgemeenten) op (verdeel de onderwerpen over meerdere personen);
- stel prioriteiten: strengere regels eerst overzetten naar het omgevingsplan zodat deze direct gelden voor initiatiefnemers; soepelere regels kunnen ook via beleidsregels in combinatie met de mogelijkheid om een maatwerkvoorschrift aan te vragen door een initiatiefnemer.

Bijlage 1: Bodemkwaliteits- en bodemfunctieklassekaart onder het huidig recht en onder de Ow

Onderdeel 1: Bodemkwaliteitskaart (Bkk)

Functie Bodemkwaliteitskaart (Bkk)	Huidige regelgeving (Besluit bodemkwaliteit)	Omgevingswet (tijdelijk deel omgevingsplan) en Besluit bodemkwaliteit (gewijzigd)	Omgevingswet (nieuw deel omgevingsplan) en Besluit bodemkwaliteit (gewijzigd)
Als grondslag voor een milieuhygiënische verklaring toe te passen grond	Bkk is niet verplicht, maar wel voorwaarde als grondslag voor het gebruik van de Bkk als milieuhygiënische verklaring ⁸	Bkk is niet verplicht onder de Omgevingswet maar blijft wel voorwaarde in geval gebruik van de Bkk als grondslag voor de milieuverklaring bodemkwaliteit gewenst is. De Bkk blijft geldig gedurende maximaal 5 jaar na vaststelling van de Bkk. NB: de Bkk (anders dan t.b.v. gebiedsspecifiek beleid) valt niet onder het overgangsrecht. De Bkk kan gewoon gebruikt blijven worden als grondslag voor een milieuverklaring bodemkwaliteit	Bkk is niet verplicht onder de Omgevingswet maar blijft wel voorwaarde in geval gebruik van de Bkk als grondslag voor de milieuverklaring bodemkwaliteit gewenst is ⁹ De Bkk blijft geldig gedurende maximaal 5 jaar na vaststelling van de Bkk. De kaart kan onderdeel uitmaken van het omgevingsplan, maar kan ook separaat worden vastgesteld.
Als grondslag voor een milieuhygiënische verklaring ontvangende bodem	Bkk is niet verplicht, maar wel voorwaarde als grondslag voor het gebruik van de Bkk als milieuhygiënische verklaring ¹⁰	Bkk is niet verplicht onder de Omgevingswet maar blijft wel voorwaarde in geval gebruik van de BKK als grondslag voor de milieuverklaring bodemkwaliteit gewenst is. De Bkk blijft geldig gedurende maximaal 5 jaar na vaststelling van de Bkk NB: de Bkk (anders dan t.b.v. gebiedsspecifiek beleid) valt niet onder het overgangsrecht. De	Bkk is niet verplicht onder de Omgevingswet maar blijft wel voorwaarde in geval gebruik van de Bkk als grondslag voor de milieuverklaring bodemkwaliteit gewenst is ¹¹ De Bkk blijft geldig gedurende maximaal 5 jaar na vaststelling van de Bkk

⁸ Uiteraard kan i.p.v. een milieuhygiënische verklaring op basis van Bkk ook een ander bewijsmiddel worden gebruikt zoals een partijkeuring.

⁹ Idem

¹⁰ Uiteraard kan i.p.v. een milieuhygiënische verklaring op basis van Bkk ook een ander bewijsmiddel worden gebruikt zoals een bodemonderzoek.

¹¹ Idem

Functie Bodemkwaliteitskaart (Bkk)	Huidige regelgeving (Besluit bodemkwaliteit)	Omgevingswet (tijdelijk deel omgevingsplan) en Besluit bodemkwaliteit (gewijzigd)	Omgevingswet (nieuw deel omgevingsplan) en Besluit bodemkwaliteit (gewijzigd)
		Bkk kan gewoon gebruikt blijven worden als grondslag voor een milieuverklaring bodemkwaliteit	De kaart kan onderdeel uitmaken van het omgevingsplan, maar kan ook separaat worden vastgesteld.
Onderbouwing gebiedsspecifiek beleid	Bkk is verplicht Tevens bodembeheergebied en bodemfuncties aangeven.	Voorafgaand aan inwerkingtreding van de Ow door de gemeenteraad vastgesteld gebiedsspecifiek toetsingskader Bbk (oud) wordt op grond van artikel 22.1, onder b van de Omgevingswet onderdeel van tijdelijk deel omgevingsplan (=vaststelling lokale maximale waarden en motivering daarvan). De voor inwerkingtreding van de Ow vastgestelde Bkk (t.b.v. gebiedsspecifiek beleid) wordt onderdeel van het tijdelijk deel van het omgevingsplan.	Bkk is niet verplicht De Bkk kan wel dienen als onderbouwing van de maatwerkregels (vgl. par. 4.124 Bal) en daarom wordt geadviseerd deze wel te gebruiken. De kaart kan onderdeel uitmaken van het omgevingsplan, maar kan ook separaat worden vastgesteld.
Weergave toepassingseisen generiek beleid	is niet verplicht, maar is vaak wel opgenomen in de Nota bodembeheer	Valt niet onder overgangsrecht, maar blijft te gebruiken onder de Ow.	Is niet expliciet verplicht gesteld. De toepassingseisen volgen uit art. 4.1272 Bal (combinatie van bodemfunctie- en bodemkwaliteitsklasse ontvangende bodem). De toepassingseisen conform art. 4.1272 Bal kunnen eenvoudig per zone in kaartvorm inzichtelijk gemaakt worden; tevens te gebruiken voor DSO om regels zichtbaar te maken op de kaart.
Weergave toepassingseisen gebiedsspecifiek beleid	Bkk is verplicht	Wordt via overgangsrecht onderdeel van tijdelijk deel omgevingsplan; tevens te gebruiken voor DSO.	Is niet expliciet verplicht gesteld. De toepassingseisen volgen uit art. 4.1272 Bal aangevuld met toepassingseisen die volgen uit maatwerkregels. De toepassingseisen kunnen per zone in kaartvorm inzichtelijk worden gemaakt; tevens te gebruiken voor DSO om regels zichtbaar te maken op de kaart.

Functie Bodemkwaliteitskaart (Bkk)	Huidige regelgeving (Besluit bodemkwaliteit)	Omgevingswet (tijdelijk deel omgevingsplan) en Besluit bodemkwaliteit (gewijzigd)	Omgevingswet (nieuw deel omgevingsplan) en Besluit bodemkwaliteit (gewijzigd)
Ter onderbouwing van gemeentelijk beleid bij bouwen en ruimtelijke ordening	Bkk is niet verplicht informatieproduct, vormvrij	n.v.t.	Bkk is niet verplicht, informatieproduct, vormvrij. Kaart kan gebruikt worden als onderbouwing voor bepaalde beleidskeuzes. Kan onderdeel uitmaken van omgevingsplan of separaat worden opgesteld.

Onderdeel 2: Bodemfunctieklassenkaart (Bfk)

Functie Bodemfunctieklassenkaart (Bfk)	Huidige regelgeving (Besluit bodemkwaliteit)	Omgevingswet (tijdelijk deel omgevingsplan) en Besluit bodemkwaliteit (gewijzigd)	Omgevingswet (nieuw (definitief) omgevingsplan) en Besluit bodemkwaliteit (gewijzigd)
Nodig voor het vaststellen van de toepassingseisen voor het toepassen van grond en baggerspecie	Bfk is verplicht	Bfk wordt via overgangsrecht onderdeel van het tijdelijk deel omgevingsplan.	Bfk is verplicht (art 5.89p) maar niet verplicht als kaart (vormvrij). Een andere vorm is ook mogelijk, bijvoorbeeld een lijst. Kan onderdeel uitmaken van omgevingsplan of een separate kaart.

Bijlage 2: Transponeringstabel Nota bodembeheer Omgevingswet

Instrument OW→ Onderwerp uit Nota bodembeheer↓	Omgevingsvisie	Omgevingsplan (maatwerkregels Bal of andere decentrale regels)	Programma	Beleidsregels
Omschrijving bodemopbouw en bodemkwaliteit, bijzondere lokale omstandigheden, binnen beheergebied	Kan input zijn voor omgevingsvisie			
Verwachte grondbalans (i.r.t. ruimtelijke ontwikkelingen)	Kan input zijn voor omgevingsvisie			
Visie bodembeleid	Kan input zijn voor omgevingsvisie			
Maatschappelijk beleidsopgave(n)	Kan input zijn voor omgevingsvisie			
Generiek beleid		Volgt al uit het Bal (eventueel toepassingseisen inzichtelijk maken in het DSO via regels zichtbaar op de kaart)		Eventueel interpretatie van begrippen; toetsingskader toezicht en handhaving
Gebiedsspecifiek beleid (afwijkende kwaliteitseisen)	Evt. Aanleiding probleem, maatschappelijke (beleids)opgave	Afwijkende kwaliteitseisen in de vorm van maatwerkregels en kaart in bijlage die de afwijkende kwaliteitseisen per zone inzichtelijk kan maken; motivering als onderdeel van het besluit tot wijziging van het omgevingsplan		Eventueel interpretatie van begrippen; toetsingskader toezicht en handhaving
Bijmenging bodemvreemd materiaal	Evt. aanleiding maatwerk	Afwijkende eisen in de vorm van maatwerkregels		Eventueel interpretatie van begrippen; toetsingskader toezicht en handhaving
Voorkomen invasieve exoten	Evt. aanleiding probleem en/of beleidsopgave	Decentrale regel gericht op het voorkomen van ongewenste verspreiding van resten van invasieve exoten via grondverzet	Uitwerking eigen ambities en eigen maatregelen (bijvoorbeeld opzetten onderzoeksprogramma, kaart met verdachte locaties)	Eventueel interpretatie van begrippen; toetsingskader toezicht en handhaving

Instrument OW → Onderwerp uit Nota bodembeheer ↓	Omgevingsvisie	Omgevingsplan (maatwerkregels Bal of andere decentrale regels)	Programma	Beleidsregels
Afwijkende saneringsaanpak (bijv. afwijkende leeflaagdikte of terugsaneerwaarde ¹²)	Evt. aanleiding maatwerk	Afwijkende eisen in de vorm van maatwerkregels		Uitwerking voorwaarden waaronder afwijkende saneringsaanpak via maatwerkvoorschriften is toegestaan
Beheer historische grondwaterverontreinigingen	Eigen ambities m.b.t. grondwaterkwaliteit (mede in relatie tot lokale opgaven) en in afstemming met provinciale omgevingsvisie	Invulling geven aan eventuele instructieregels over grondwater in de provinciale omgevingsverordening eventueel aanvullend regels stellen vanuit eigen gemeentelijke ambities	Indien opgaven voor de overheden zelf, bijvoorbeeld gebiedsgericht grondwaterbeheer, bepaalde ambities t.a.v. grondwaterkwaliteit	Eventueel interpretatie van begrippen en regels; voorwaarden waaronder een omgevingsvergunning (voor een grondwatersanering of de bouw van een bodemgevoelig gebouw) verleend wordt
Vrijstellingsbeleid bodemonderzoek		afwijkende eisen aan voorafgaand onderzoek bij de activiteiten graven en saneren en bij bouwen op bodemgevoelige locaties		Toetsingskader bodemonderzoek; (denk aan actualiteit, te onderzoeken stoffen, etc)
Bouwen op verontreinigde bodem		Decentrale regels voor zover deze afwijkend zijn t.o.v. de bruidsschat		Eventueel interpretatie van begrippen en regels; voorwaarden waaronder een omgevingsvergunning verleend wordt

¹² Een afwijkende terugsaneerwaarde valt niet onder gebiedsspecifiek beleid (artikel 44 Bbk) en wordt daarmee geen onderdeel van het tijdelijk deel van het omgevingsplan. Hiervoor zul je dus een maatwerkregel moeten opnemen in het nieuwe deel van het omgevingsplan. Zie de voorbeeldregels in module VII van de Staalkaart bodem van het programma Bodembeheer van de Toekomst.

Instrument OW→ Onderwerp uit Nota bodembeheer↓	Omgevingsvisie	Omgevingsplan (maatwerkregels Bal of andere decentrale regels)	Programma	Beleidsregels
Lood in grond (diffuus)	Beschrijving aanleiding probleem, beleidsopgave	Afwijkende kwaliteitseisen in de vorm van maatwerkregels bij de activiteit saneren of het voorschrijven van andere maatregelen dan sanerende maatregelen	Uitwerking opgaven van de overheden zelf (eigen saneringen, communicatie over gebruiksbeperkingen, etc)	
Aangescherpte regels over aanwezigheid van asbest in een partij grond	Evt. aanleiding maatwerk	Aangescherpte eisen in de vorm van maatwerkregels bij de activiteit toepassen van grond of baggerspecie ¹³		Eventueel interpretatie van begrippen; toetsingskader toezicht en handhaving
Zorgplicht		Opnemen specifieke zorgplicht (voor milieubelastende activiteiten is een zorgplicht in artikel 22.44 van de bruidsschat omgevingsplan opgenomen) Of concreet maken van de zorgplicht in het Bal of het omgevingsplan door het opnemen van een specifiekere bepaling		Beschrijving van de wijze waarop de zorgplicht door het gevoegd gezag geïnterpreteerd wordt
Omgaan met niet genormeerde stoffen (bijvoorbeeld PFAS of zout/nutriënten)		Kwaliteitseisen toevoegen of concreet via regels voorschrijven onder welke voorwaarden toepassing is toegestaan	Uitwerking opgaven van de overheden zelf (eigen saneringen, communicatie over gebruiksbeperkingen, etc)	Beschrijving van de wijze waarop het bestuursorgaan bij toezicht en handhaving de zorgplicht hanteert en/of de wijze waarop initiatiefnemers kunnen aantonen dat zij aan de zorgplicht voldoen

¹³ Uit jurisprudentie blijkt dat een dergelijke eis onder de huidige regelgeving niet altijd standhoudt, omdat deze niet altijd past binnen de mogelijkheden van artikel 44 Bbk. Zeker als de grondslag van de regel het voorkomen van onrust is. Het advies is om een dergelijke eis onder de Ow om te zetten naar een (maatwerk)regel in het nieuwe deel van het omgevingsplan. Daarbij moet het oogmerk van deze regel passen binnen de doelstelling van de Ow en de oogmerken van de artikelen uit het Bal. Opties zijn om een afwijkende waarde voor asbest op te nemen, bijvoorbeeld <1 mg/kg (via maatwerkregel op art 4.1272) of om een aanvullende eis op te nemen voor toegestane soort en percentage bodemvreemd materiaal (via maatwerkregel op artikel 4.1271).

Bijlage 3: Veel gestelde vragen over het overzetten van de Nota bodembeheer naar het instrumentarium van de Omgevingswet

1. Waarom is het belangrijk om de Nota bodembeheer voor inwerkingtreding van de Omgevingswet te analyseren?

In de nu geldende Nota bodembeheer staat het huidige bodembeleid beschreven. Het beleid is gebaseerd op de huidige regelgeving en geldt dus niet zonder meer na inwerkingtreding van de Omgevingswet.

Via het overgangsrecht wordt het gebiedsspecifieke beleid (vastgesteld volgens artikel 44 Bbk) en de bodemfunctiekaart gelijkgesteld aan het tijdelijk deel van het omgevingsplan. Verder blijft de bodemkwaliteitskaart als basis voor de milieuhygiënische verklaring in combinatie met een vooronderzoek om de kwaliteit van vrijkomende grond of de ontvangende bodem aan te tonen ook na inwerkingtreding van de Omgevingswet bruikbaar.

Voor de overige onderdelen uit de Nota bodembeheer geldt geen overgangsrecht. Hiervoor zul je na moeten gaan of het nodig is dat hiervoor regels komen in het omgevingsplan en/of dat een beleidsregel aangepast moet worden. Door een analyse van je Nota bodembeheer kun je nagaan wat je van het huidige lokale beleid wilt behouden. Doe je deze analyse niet, dan kan het zijn dat een lokale regel of beleidsregel niet meer geldt en je deze dus ook niet meer kunt gebruiken bij vergunningverlening, toezicht en handhaving. Het is dus belangrijk om goed voorbereid te zijn en tijdig in kaart te brengen op welke punten actie nodig is om het huidige bodembeleid uit de nota bodembeheer te continueren.

2. Onze Nota bodembeheer is onlangs opnieuw vastgesteld voor een periode van 5 jaar. Betekent dat dan alles in de Nota bodembeheer via overgangsrecht gelijk gesteld is aan het tijdelijk deel van het omgevingsplan?

Nee, niet de hele Nota bodembeheer wordt gelijk gesteld aan het tijdelijk deel van het omgevingsplan. Via het overgangsrecht wordt het gebiedsspecifieke beleid (vastgesteld volgens artikel 44 Bbk) en de bodemfunctiekaart gelijkgesteld aan het tijdelijk deel van het omgevingsplan. Verder blijft de bodemkwaliteitskaart als basis voor de milieuhygiënische verklaring in combinatie met een vooronderzoek om de kwaliteit van vrijkomende grond of de ontvangende bodem aan te tonen ook na inwerkingtreding van de Omgevingswet bruikbaar. Voor de overige onderdelen uit de Nota bodembeheer geldt geen overgangsrecht. Hiervoor zul je na moeten gaan of het nodig is dat hiervoor regels komen in het omgevingsplan en/of dat een beleidsregel aangepast moet worden.

3. In hoeverre is een Nota bodembeheer 'Omgevingswet-proof'?

Een Nota bodembeheer is per definitie niet 'Omgevingswet-proof' omdat het een sectoraal beleidsdocument is en uitgaat van de huidige regelgeving in plaats van de regelgeving onder de Omgevingswet. Alleen de onderdelen die via overgangsrecht zijn gelijk gesteld aan het tijdelijk deel van het omgevingsplan, blijven hun werking behouden. Dit geldt voor het gebiedsspecifiek beleid (art 44 Bbk) en de bodemfunctieklassekaart (art 55 Bbk). Daarnaast blijkt de bodemkwaliteitskaart als basis voor de milieuhygiënische verklaring in combinatie met een vooronderzoek ook na inwerkingtreding van de Omgevingswet zijn waarde behouden.

4. Moet je persé iets doen met het omgevingsplan voor inwerkingtreding van de Omgevingswet?

Dit hangt vooral af van de eigen ambities. In principe zou een gemeente uit de voeten moeten kunnen met de algemene regels uit het Bal en de bruidsschatregels die van rechtswege in het omgevingsplan komen. De instructieregels uit het Bkl zijn namelijk al door het Rijk omgezet in bruidsschatregels (bouwen op bodemgevoelige locaties en nazorg) of hiervoor is ander overgangsrecht geregeld (gebiedsspecifiek beleid, bodemfunctieklassekaart). Wel moet de gemeente dan accepteren dat mogelijk bepaalde onderdelen uit huidig lokaal bodembeleid niet meer doorwerken of niet meer actueel zijn of goed aansluiten bij de nieuwe regelgeving. Aandachtspunt is wel dat nagegaan wordt of in de omgevingsverordening instructieregels zijn opgenomen waar de gemeente bij inwerkingtreding van de Omgevingswet iets mee moet doen.

5. We willen beleidsneutraal over naar de Omgevingswet. Hoe pakken we dat aan en voorkomen we dat er een 'gat' valt?

Het is belangrijk je te realiseren dat je bij de inwerkingtreding te maken hebt met een nieuw wettelijk stelsel, die bestaat uit een combinatie van algemene regels in het Bal, instructieregels van het rijk en provincies aan gemeenten, een bruidsschat met regels in het tijdelijk deel van het omgevingsplan en een

overgangsrechtbepaling die het gebiedsspecifieke beleid (art 44 BBk) en de bodemfunctiekaart (art 55 Bbk) gelijk stelt aan het tijdelijk deel van het omgevingsplan. Dit kun je zien als een soort 'startpakket'. Binnen het startpakket is veel afwegingsruimte voor gemeenten. De truc is om na te gaan of je uit de voeten kan met het startpakket of dat er iets in het startpakket ontbreekt of dat er iets is wat je aan het startpakket niet bevalt. Om dit te onderzoeken heeft het programma Bodembeheer van de Toekomst zogenaamde juridische frames en een aantekeningenblad ontwikkeld. Het is goed om het aantekeningenblad te gebruiken, dat zet je misschien op het spoor van iets dat je bent vergeten. Ook helpt het om in regionaal verband te sparren en daar ook de Omgevingsdienst in te betrekken. Inmiddels zijn meerdere Omgevingsdiensten bezig met een analyse.

Daarbij is het goed om te letten op de term 'beleidsneutraal over gaan'. Het Rijk vult dat voor de rijksregels in met de algemene regels in het Bal en voor de onderwerpen die niet meer op rijksniveau geregeld worden met de bruidsschat. Beleidsneutraal overgaan op lokaal niveau is iets anders, want dat is waarschijnlijk uitgewerkt in de Nota bodembeheer. Het is aan te bevelen om de Nota te leggen naast de algemene regels en de bruidsschat. Staan er waardevolle dingen in de Nota, die je wilt behouden? Dan zul je dat moeten regelen (maatwerkregel of decentrale regel, ander val je terug naar de algemene regels en de bruidsschat).

Praktijkvoorbeeld: volgens de algemene regels uit het Bal moet de dikte van een leeflaag 1 meter zijn. Als je in de Nota bodembeheer of ander beleidsdocument een andere dikte staat die iedereen gewend is en ook bevalt, dan zul je iets moeten doen om die regel te behouden. Dat kan door een maatwerkregel op te nemen in het omgevingsplan. Een alternatief is om een initiatiefnemer steeds een verzoek te laten doen om via maatwerkvoorschrift een geringere dikte te vragen. Via een beleidsregel kun je als bestuursorgaan aangegeven hoe je omgaat met verzoeken om maatwerkvoorschriften voor dit onderwerp. Ander praktijkvoorbeeld: In het Bal staat dat de terugsaneerwaarde bij het saneren van de bodem gelijk is aan de waarde die volgt uit de bodemfunctieklassekaart. Staat in het huidige regionale of lokale bodembeleid iets anders, dan kun je die andere waarde via een maatwerkregel in het nieuwe deel van het omgevingsplan vermelden. In de staalkaart bodembeheer (module saneren van de bodem) staat hier een voorbeeld voor.

6. Aan welke onderwerpen moet ik voorrang geven als het gaat om het opnemen van regels in het omgevingsplan?

Het is belangrijk om in ieder geval de onderwerpen te regelen (lees: (maatwerk)regels in het nieuwe deel van het omgevingsplan op te nemen) die strenger zijn de rijksregels of de regels die in het tijdelijk deel van het omgevingsplan komen. Als je dit namelijk niet doet, dan gelden deze strengere lokale regels niet meer voor initiatiefnemers. En kun je daar bij toezicht en handhaving geen gebruik meer van maken. Realiseer je dat de algemene regels uit het Bal en het tijdelijk deel van het omgevingsplan vóór gaan op 'regels' die in de Nota bodembeheer staan.

Voor onderwerpen waarbij de gemeente soepelere regels wil stellen, is de urgentie minder hoog. Een initiatiefnemer heeft namelijk de mogelijkheid om een verzoek te doen om een maatwerkvoorschrift (dan wel via een omgevingsvergunning bij een buitenplanse omgevingsplanactiviteit). Via een maatwerkbesluit kun je als bestuursorgaan aangegeven dat je akkoord bent met dit verzoek om een maatwerkvoorschrift.

7. Wat als het eigen beleid van een gemeente niet past binnen de Omgevingswet?

Als het gaat om regels vanuit huidige beleid die niet overeen komen met algemene regels van het rijk en/of bruidsschatregels, dan kan onderzocht worden welke mogelijkheden er zijn voor het maken van maatwerkregels of decentrale regels in het omgevingsplan.

8. Zijn er onderdelen uit een Nota bodembeheer die in een losstaand beleidsdocument voor bodem kunnen blijven staan?

Het is mogelijk om een los beleidsdocument voor bodem te continueren. Echter het is wel belangrijk om de instrumenten uit de Omgevingswet te benutten. Denk hierbij aan de omgevingsvisie, het programma of het omgevingsplan. Regels aan initiatiefnemers moeten in het omgevingsplan komen. Onderwerpen die wel in een losstaand beleidsdocument kunnen komen zijn:

- nadere uitleg over het beleid;
- uitwerking via beleidsregels (let op: beleidsregels richten zich tot het bestuursorgaan zelf, maar kunnen wel gaan over de interpretatie van een bepaald begrip - zoals de zorgplicht of over tijdelijke uitname - die relevant is voor initiatiefnemers)
- de totstandkoming van, de beschrijving van en de voorwaarden die de gemeenten stelt aan het gebruik van de bodemkwaliteitskaart als milieuverklaring bodemkwaliteit.

9. Hoe moeten we nou omgaan met beleidsregels, wat moeten we daarvoor regelen, waar moet dit landen?

Beleidsregels zijn regels die gericht zijn tot een bestuursorgaan zelf. Het zijn regels die bijvoorbeeld aangegeven hoe het bestuursorgaan omgaat met een aanvraag voor een omgevingsvergunning, op welke wijze de zorgplicht geïnterpreteerd wordt of op welke wijze een bepaald begrip bij toezicht en handhaving geïnterpreteerd wordt (bijvoorbeeld tijdelijke uitname). Beleidsregels die gebaseerd zijn op de huidige regelgeving, kun je onder de Omgevingswet continueren (ervan uitgaande dat deze regels onder de Omgevingswet terugkomen). Wel dien je de beleidsregels aan te passen op terminologie en dien je de grondslagen aan te passen aan het nieuwe stelsel. Het is daarom een overweging om de beleidsregels aan te passen en opnieuw vast te stellen.

10. Voorlopig wil de gemeente de Nota bodembeheer nog aanhouden. Hoe maak je zichtbaar welke onderdelen uit de Nota bodembeheer na inwerkingtreding van de Omgevingswet hun waarde behouden? Hoe informeer je initiatiefnemers?

Uiteindelijk maak je het voor initiatiefnemers duidelijk door direct werkende regels om te zetten naar het nieuwe deel van het omgevingsplan. Aan de Omgevingswet aangepaste beleidsregels kun je in een apart document opnemen en laten vaststellen. Uitleg over het beleid en de regelgeving kan in een apart document of op de website.

Zolang de Nota bodembeheer nog niet is omgezet naar het nieuwe deel van het omgevingsplan en/of vertaald in aangepaste beleidsregels, kun je ervoor kiezen om een soort addendum bij de Nota bodembeheer uit te brengen, waarin je:

1. duidelijk maakt welke onderdelen uit de Nota bodembeheer van rechtswege onderdeel zijn van het tijdelijk deel van het omgevingsplan;
2. welke onderdelen als beleidsregels gelezen kunnen worden;
3. terminologie en verwijzingen naar de regelgeving aanpast aan het nieuwe stelsel.

11. Hoe zit dat met 10 jaarstermijn voor het actualiseren van gebiedsspecifiek beleid dat is vastgesteld onder het Bbk? Hoe werkt dat door onder de Omgevingswet?

In de toelichting bij artikel 53 van het Bbk is daar antwoord op gegeven. Samengevat: stel op basis van beschikbare info binnen gemeente (o.a. updates BKK, bestemmingswijzigingen, toepassingen etc.) vast of het bodembeheer en dan met name lokale maximale waarden al dan niet nog actueel is. Als je tot de conclusie komt dat het actueel is, leg dat dan voor aan de gemeenteraad. Na inwerkingtreding van de Omgevingswet is dat een natuurlijk moment om dit gebiedsspecifieke beleid over te zetten naar maatwerkregels in het nieuwe deel van het omgevingsplan. In module XI (toepassen van grond of baggerspecie) van de staalkaart bodembeheer van [het programma Bodembeheer van de Toekomst](#) staan voorbeeldregels.

NB: De termijn van 10 jaar voor het evalueren en actualiseren van het lokale beleid komt onder de Omgevingswet niet terug. De gemeente(raad) bepaalt zelf op welke momenten het eigen beleid geëvalueerd of gemonitord moet worden.

Artikel 53

Het bestuursorgaan, bedoeld in de [artikelen 44 tot en met 46](#), overweegt ten minste eenmaal in de tien jaar in hoeverre een aldaar bedoeld besluit herziening behoeft.

Toelichting artikel 53

Dit artikel beoogt met het oog op een goed bodembeheer het actualiseren van de besluiten van het bevoegd gezag ter vaststelling van lokale maximale waarden. Dit is te vergelijken met de herziening van de waarden, bedoeld in artikel 61.

Bij de herziening worden in ieder geval betrokken de gevolgen van de lokale maximale waarden voor de milieuhygiënische kwaliteit van de bodem en het oppervlaktewater, de feitelijke toepassingsvormen en -locaties, het aantal toepassingen over de periode waarop de herziening betrekking heeft. Ook moet hierbij worden ingegaan op de plek van herkomst van de toegepaste grond of baggerspecie in vergelijking met de nieuwe toepassingslocatie, waarbij de oude en nieuwe bodemfuncties en het aantal mensen dat aan de grond of baggerspecie is blootgesteld van belang zijn.

De gegevens met betrekking tot de bodem en het oppervlaktewater worden verkregen met inachtneming van de eisen die daaraan bij of krachtens hoofdstuk 2 van het besluit.

Het bevoegd gezag kan indien het onderzoek uitwijst dat er geen sprake is van een verbetering of gelijk blijven van de kwaliteit van de bodem of het oppervlaktewater in zijn bodembeheergebied onder meer besluiten om andere lokale maximale waarden vast te stellen of bepalen dat toepassingen binnen het betreffende gebied voortaan binnen het generieke toetsingskader vallen. Hiervoor geldt artikel 51 van het besluit.

Het bevoegd gezag dat nalaat om het lokale bodembeheer actueel te houden schendt de beginselen van behoorlijk bestuur en kan daarop op grond van de Algemene wet bestuursrecht worden aangesproken.

12. Hoe werken de regels van de provincie door op het gemeentelijke beleid?

De Omgevingswet stelt dat de gemeente gaat over grondkwaliteit en de provincie over grondwaterkwaliteit. Dat terwijl grond en grondwater in hetzelfde natuurlijke systeem zitten en onderling stoffen uitwisselen. Als de provincie instructieregels voor het grondwater stelt, bijvoorbeeld om toekomstig drinkwater te beschermen, dan zal de gemeente daar invulling aan moeten geven. Als de provincie direct werkende regels in de omgevingsverordening stelt, kan dat echter ook doorwerken op activiteiten waar de gemeente regels aan wil stellen. Het is te adviseren om hier snel contact met de provincie over te hebben, zodat de regels vooraf besproken zijn. Provincies organiseren echter ook inspraak bij het opstellen van de omgevingsverordening.

13. Kan ik alvast een deel van het tijdelijk deel omgevingsplan overzetten naar het nieuwe deel van het omgevingsplan en een ander deel in het tijdelijk deel van het omgevingsplan laten staan?

Ja, dat kan. Je kunt ervoor kiezen om regels uit het tijdelijk deel van het omgevingsplan per onderwerp op verschillende momenten over te zetten naar het nieuwe deel van het omgevingsplan. NB: voor ruimtelijke regels (zoals bestemmingsplannen) geldt dat deze in één keer moeten worden overgezet naar het nieuwe deel van het omgevingsplan.. Zie ook de uitleg op de webpagina: [Tijdelijk deel omgevingsplan en overgangsfase tot eind 2029](#) op de website van het Informatiepunt Leefomgeving.

14. Onze gemeente gaat het omgevingsplan gefaseerd (per deelgebied) omzetten naar het definitieve omgevingsplan. Hoe moet ik daar vanuit bodem op inspelen? De meeste bodemregels dienen te gelden voor de hele gemeente, en niet voor één bepaald deelgebied!

Veel van de decentrale bodemregels (of misschien wel breder voor de milieuregels) gelden voor de hele gemeente en niet slechts voor een deelgebied. Als binnen de gemeente is afgesproken om het nieuwe deel van het omgevingsplan per deelgebied op te bouwen, is de vraag of je voor de bodemregels daarop aansluit of ervoor kiest om bodemregels op één moment voor de hele gemeenten om te zetten. Nadeel van het opbouwen van het omzetten van de bodemregels per deelgebied is, dat dan voor een deel van de gemeente nog de regels uit het tijdelijk deel van het omgevingsplan gelden terwijl de regels voor een ander deel van de gemeente al in het nieuwe deel van het omgevingsplan staan. Het is daarom belangrijk om al vroegtijdig in gesprek te gaan met de projectleider of het projectteam dat verantwoordelijk is voor het omgevingsplan en hen deelgenoot te maken van dit vraagstuk.

15. Als een gemeente voorlopig geen omgevingsplan gaat vaststellen, is het dan mogelijk om een thema-omgevingsplan te maken, of een soort parapluplan bodem?

Het is niet mogelijk om een afzonderlijk omgevingsplan voor bodem te maken. Iedere gemeente maakt slechts één (integraal) omgevingsplan. Wel kan alvast voorbereidend werk uitgevoerd worden, zodat uitgewerkte artikelen en artikelsgewijze toelichting klaarliggen om opgenomen te worden in het nieuwe deel van het omgevingsplan op het moment dat deze voor de eerste keer vastgesteld gaat worden. Deze wijziging - indien

alleen betrekken hebbend op bodemaspecten - zou je als een 'paraplu-wijziging bodem' kunnen beschouwen. De meeste gemeenten duiden dit aan met de term thematische wijziging van het omgevingsplan.

16. Een regio heeft regionaal bodembeleid dat in alle gemeenten hetzelfde is. Niet alle gemeenten lopen gelijk op met het opstellen en vaststellen van het nieuwe deel van het omgevingsplan of maken verschillende keuzes. Dit is niet handig voor toezicht en handhaving door de Omgevingsdienst. Hoe hiermee om te gaan?

Gemeenten kunnen in regionaal verband optrekken en waar mogelijk ook regionaal keuzes maken. Echter gemeenten kunnen vanuit hun eigen ambities (omgevingsvisie) eigen keuzes maken die leiden tot andere/afwijkende regels. Bovendien zal iedere gemeente een eigen planning hebben voor het maken en vaststellen van het omgevingsplan. Dat betekent ook dat onderwerpen die binnen regionaal verband opgepakt of uitgewerkt worden, niet altijd op hetzelfde moment in het omgevingsplan opgenomen kunnen worden.

Omgevingsdiensten zullen gemeenten duidelijk moeten maken dat het vanuit het oogpunt van eenduidigheid en duidelijkheid belangrijk is om niet te lang te wachten met het omzetten van regels naar het nieuwe deel van het omgevingsplan. Het lang gebruik maken van overgangsrecht, werkt onduidelijkheid voor zowel initiatiefnemers als toezichthouders en handhavers in de hand. Het is belangrijk dat degene die binnen de gemeente beleidsmatig verantwoordelijk is voor het betreffende onderwerp vroegtijdig contact heeft met de projectleider of werkgroep die verantwoordelijk is voor het maken van het omgevingsplan.

17. Hoe krijg ik het integrale karakter in mijn bodembeleid onder de Omgevingswet?

Het is zinvol om een integraal visiedocument voor de bodem (en ondergrond) te maken, die je gebruikt bij de toets van concrete bodemregels. Maak ook gebruik van de [Online tool 'Ontwerp vragen omgevingsplan'](#) van de VNG.

Naast chemische bodemkwaliteit zijn er diverse andere kwaliteiten van de bodem die aandacht behoeven. Zie bijvoorbeeld de website [Bodemambities van de rijksoverheid](#).

Draagkwaliteiten		Productiekwaliteiten		Regulerende kwaliteiten		Informatiekwaliteiten	
	Basis voor bouwactiviteiten		Gewasproductie capaciteit		Schone bodem		Cultuurhistorische betekenis
	Ondergrondse activiteiten		Voorraad drinkwater		Levende bodem		Diversiteit landschapsbeeld
	Ruimte voor opslag van stoffen		Voorraad deeltstoffen		Stabiele bodem		Geomorfologische diversiteit
	Warmte/koude opslag (WKO)		Voorraad fossiele energie		Waterfilterende bodem		Ecologische diversiteit
	Ondergrondse infrastructuur		Geothermische energie		Waterbergende bodem		Niet gesprongen explosieven

18. Hoe zorg ik ervoor dat onderdelen uit de Nota bodembeheer die via overgangsrecht gelijkgesteld zijn aan het tijdelijk deel van het omgevingsplan zichtbaar worden in het DSO?

Het Rijk zorgt ervoor dat de bruidsschat beschikbaar komen als toepasbare regels (voor de bodemregels uit de bruidsschat is dat in oktober 2021 al uitgevoerd voor het onderdeel aanvragen; voor het onderdeel vergunningcheck volgt dat later). Bestemmingsplannen die via overgangsrecht gelijkgesteld zijn aan het tijdelijk deel van het omgevingsplan en nu beschikbaar zijn via ruimtelijkeplannen.nl zijn ook automatisch zichtbaar via het DSO. Gebiedsspecifiek beleid (art 44 Bbk) en de bodemfunctiekaart (art 55 Bbk) die via overgangsrecht* eveneens gelijkgesteld zijn aan het tijdelijk deel van het omgevingsplan, worden niet vanzelf zichtbaar in het DSO. Een gemeente zal er zelf voor moeten zorgen dat dit deel van het tijdelijk deel van het omgevingsplan zichtbaar wordt in het DSO, bijvoorbeeld door in de vragenboom in het DSO een link aan te brengen naar het gebiedsspecifieke beleid en de bodemfunctieklassekaart.

19. Hoe zorg ik ervoor dat regels in het nieuwe deel van het omgevingsplan zichtbaar worden in het DSO?

Bij het uitwerken of overzetten van regels in het nieuwe deel van het omgevingsplan, moet de gemeente tevens de vertaling naar toepasbare regels maken. Dat betekent dat vragenbomen aan de vergunningcheck

toegevoegd moeten worden. Als via decentrale regels een vergunningplicht, meldplicht of een verplichting om gegevens en bescheiden aan te leveren is toegevoegd danwel dat via maatwerkregels extra gegevens en bescheiden aangeleverd moeten bij een meld- of informatieplicht die het rijk al geregeld heeft, zal de gemeente ook het onderdeel aanvragen moeten aanvullen. Zie voor meer informatie over het maken en aanleveren van toepasbare regels: [Toepasbare regels maken en aanleveren - Informatiepunt Leefomgeving \(ijlo.nl\)](https://ijlo.nl)

20. Hoe worden regels van rijk, provincie, waterschap en gemeente zichtbaar in het DSO? Wie is verantwoordelijk voor de onderlinge afstemming?

De rijksoverheid zorgt voor de uitwerking van toepasbare regels voor de activiteiten uit het Bal en de bruidsschat. Voor de decentrale regels zijn de provincies (voor de omgevingsverordening), gemeenten (voor het omgevingsplan) en waterschappen (voor de waterschapsverordening) zelf verantwoordelijk. Een initiatiefnemer krijgt in het DSO al deze regels te zien (via de module 'regels op de kaart'). Ieder bestuursorgaan is dus verantwoordelijk voor de eigen regels. De onderlinge afstemming vindt (als het goed is) plaats op het moment dat de regels in resp. de omgevingsverordening, het omgevingsplan of de waterschapsverordening worden voorbereid.